STATSRÅDETS PRINCIPBESLUT OM EN HANDLINGSPLAN FÖR DEN BIOLOGISKA MÅNGFALDEN I SKOGARNA I SÖDRA FINLAND 2008−2016

PRINCIPBESLUT

Statsrådet har i dag den 27 mars 2008 efter förberedande handläggning i ekonomisk-politiska ministerutskottet och i statsrådets finansutskott på föredragning från miljöministeriet fattat beslut om en handlingsplan för den biologiska mångfalden i skogarna i södra Finland för åren 2008−2016 (nedan METSO-handlingsplanen).

Ekonomisk-politiska ministerutskottet har diskuterat programförslaget den 13.2. och den 5.3.2008. Regeringen beslöt 13.3.2008 om programmets finansiering för ramperioden 2009-2012. Budgeten för år 2008, godkända ramar år 2007 och 13.3.2008 godkända rambeslut gör det möjligt att METSO kan påbörjas med över sammanlagt 180 miljoner euro.

ALLMÄNT

Målet med METSO-handlingsplanen är att stoppa tillbakagången hos naturtyperna med skog och skogssarter, och att stabilisera en gynnsam utveckling av den biologiska mångfalden i skogarna fram till år 2016.

Målet nås genom att man
- förbättrar nätverket av skyddsområden;
- upprätthåller och utvecklar naturvården i ekonomiskogar;
- stärker kunskapsbasen för utvärderingen och utvecklandet av åtgärderna; samt
- driver samarbete mellan skogs- och miljöorganisationerna, informerar skogsägarna, informerar och utbildar skogsfackmän.

METSO-handlingsplanen verkställs genom ekologiskt effektiva, frivilliga och kostnadseffektiva åtgärder. Utgångspunkten för handlingsplanen är att den inte får äventyra eller bromsa upp slutförandet av fastställda skyddsprogram.

Vid utarbetandet av handlingsplanen har man särskilt tagit fasta på de erfarenheter som METSO-försöksskedet gett. Statsrådet anser att resultaten från METSOs försöksskede visar att målet för att säkerställa mångfalden med hjälp av metoderna i METSO-handlingsplanen kan uppnås på ett sätt som accepteras av samhället.

HANDLINGSPLANEN

1 Naturvetenskapliga urvalskriterier

Gemensamma naturvetenskapliga urvalskriterier utarbetas för METSO-handlingsplanen, där åtgärderna ska vara kostnadseffektiva och så ändamålsenliga som möjligt med tanke på tryggandet av skogarnas biologiska mångfald. De naturvetenskapliga urvalskriterierna stöder beslut som fattas för tryggandet av mångfalden både i skyddsområden och i ekonomiskogar, men de är inte avsedda att

tillämpas som strikta regler. De omfattar de livsmiljöer och strukturella drag som är viktigast för mångfalden i skogarna. Områdets läge i förhållande till det nuvarande nätverket av skyddsområden är också ett viktigt kriterium. Dessutom kan man vid regional anpassning ta fasta på konsekvenserna för näringslivet, rekreation och turism samt kulturvärden.

Följande livsmiljöer med trädbestånd är viktiga för den biologiska mångfalden:
- *Lundar*
- *Moskogar med stort inslag av död ved*
- *Skogar kring småvatten*
- *Trädbevuxen torvmark och skogskantad torvmark*
- *Lövsumpskogar och svämskogar*
- *Solexponerade åsar*
- *Mångfaldsobjekt vid landhöjningskusten*
- *Trädbevuxna vårdbiotoper*
- *Livsmiljöer med skog på kalkberg och ultrabasisk mark*
- *Övriga skogbevuxna berg i dagen, stup och blockfält som är betydande för mångfalden.*

Följande strukturella drag, ekologiska variationsriktningar och andra egenskaper hos livsmiljöerna, samtliga med en särskild betydelse för mångfalden i skogarna:
- *Död ved: lågor, döda högstubbar, torrakor, döda stående trädstammar, ihåliga träd, vindfällen*
- *Resliga och gamla lövträd: asp, björk, sälg, rönn*
- *Ädla lövträd*
- *Grov brandskadad ved*
- *Karaktär av lund, karaktär av kärr, källpåverkan, sipperytor, karaktär av sumpskog, karaktär av rikkärr*
- *Grundvattenpåverkan, kalkpåverkan, näringsrik berggrund*
- *Vattenhushållning i naturtillstånd eller restaurerbart tillstånd; samt*
- *Trädbestånd med varierande struktur, öppningar i kronskiktet.*

Statsrådet förutsätter att

ministeriet tillsätter en arbetsgrupp, där man i samarbete med intressentgrupper färdigställer de naturvetenskapliga urvalskriterierna till praktiska anvisningar och utarbetar de regionala tyngdpunkterna i dem år 2008.

miljöministeriet och jord- och skogsbruksministeriet gör upp verkställighetsprogram som är specifika för respektive livsmiljö, ställer upp verkställighetsmål för de regionala miljöcentralerna och skogscentralerna genom resultatstyrning, och följer upp förverkligandet av dessa.

2 Restaurering och naturvårdande skötsel av livsmiljöer i naturskyddsområden

Målet med restaureringen och den naturvårdande skötseln är att trygga och öka den biologiska mångfalden i naturskyddsområdena. Restaureringsåtgärderna riktar sig i huvudsak till skogar och torvmarker, och vidtas i allmänhet som engångsföreteelser. Naturvårdande skötsel bedrivs med regelbundna intervaller t.ex. i lundar, skogar med ädelträd, livsmiljöer som har förekomster av vissa

hotade arter (t.ex. vitryggig hackspett) och på solexponerade åsar. Trädbevuxna vårdbiotoper sköts kontinuerligt.

Enligt en uppskattning från Forststyrelsen finns det ett behov av att restaurera skogar och trädbevuxna torvmarker på omkring 12 000 hektar av statens naturskyddsområden. Därtill finns det ca 1 000 hektar av trädbevuxna vårdbiotoper som kräver naturvårdande skötsel, samt 2 500 hektar av övriga objekt som kräver naturvårdande skötsel. De motsvarande totala kostnaderna för programperioden 2008–2016 är 7,2 milj. euro, 4,9 milj. euro och 7,6 milj. euro.

I privata skyddsområden finns det sammanlagt 4 800 hektar skogar och trädbevuxna torvmarker som behöver restaureras. Trädbevuxna vårdbiotoper kräver årlig vård på 670 hektars areal, och behovet av övrig naturvårdande skötsel (t.ex. lundar) i privata skyddsområden utgör 2 400 hektar. De motsvarande totala kostnaderna för programperioden 2008–2016 är 5,6 milj. euro, 0,5 milj. euro och 7,3 milj. euro.

I de nya naturskyddsområdena uppskattas behovet av åtgärder för restaurering och naturvårdande skötsel till 10 000–20 000 hektar.

Statsrådet förutsätter att

Forststyrelsen sköter och restaurerar livsmiljöerna i befintliga och nya skyddsområden där åtgärderna klart ökar förutsättningarna att trygga den biologiska mångfalden.

Forststyrelsen utarbetar riksomfattande anvisningar och en verksamhetsmodell i syfte att förbättra kostnadseffektiviteten hos restaureringen, arrangera uppföljningen och säkerställa riskhanteringen.

3 Utveckling av nätverket av skyddsområden

De metoder för tryggandet av skogarnas biologiska mångfald som finansieras med stöd av naturvårdslagen (1096/1996) siktar på ett permanent skydd eller ett skydd av permanent karaktär. Målet är att bevara eller öka naturvärden som är bestående eller utvecklas långsamt. Vid valet av objekt används de naturvetenskapliga urvalskriterierna som lades fram i åtgärd 1. Ett objekt kan skyddas genom att man i området inrättar ett permanent eller tidsbegränsat privat naturskyddsområde eller så att det säljs till staten som naturskyddsområde. Skogsägaren får full ersättning för de kostnader som åtgärden medför och för förlorad inkomst.

Metoden väljs så att man på bästa möjliga sätt sammanlänkar målen för tryggandet av naturvärdena, skogsägarens syn på besittningen av objektet och en ändamålsenlig användning av samhällets resurser. Om naturvården genomförs med ett tidsbundet avtal, fortsätter användningen av området efter att avtalet gått ut på det sätt skogsägaren önskar. Förslag om att inrätta skyddsområden i skogarna kan lämnas av skogsägargrupper med undantag av staten.

Staten är en viktig skogsägare i närområdena kring vissa befintliga naturskyddsområden som hör till de mest betydande för skogens biologiska mångfald. I dessa områden används, efter prövning från fall till fall, lämpliga statsägda marker som komplettering till nätverket av skyddsområden. Överföringen av områden från affärsverksamhet till offentliga förvaltningsuppgifter görs som ändringar av Forststyrelsens balansstruktur i den ordning som anges i lagen om statliga affärsverk.

Statsrådet ställer som mål att

områden som frivilligt erbjuds av markägarna inrättas som privata naturskyddsområden eller uppköps av staten till sammanlagt 96 000 hektar fram till år 2016.

Forststyrelsens naturtjänster i samarbete med skogsbruket i anslutning till planeringen av naturresurserna tar fram förslag till en utvidgning av sådana skyddsområden som är betydande för skogarnas biologiska mångfald med hjälp av statlig mark på 10 000 hektar under åren 2008−2010.

4 Tryggande av den biologiska mångfalden i privata skogar

4.1 Naturvårdsplan

Privata skogsägare ställer allt mångsidigare mål för det skogsbruk de idkar. Detta ökar behovet av ett mer mångsidigt innehåll i de skogsbruksplaner som sammanställs för skogarna i fastigheten. Ett nytt alternativ är att vikta skogsbruksplanen i enlighet med målen för mångfalden i METSO. I en naturvårdsplan som läggs upp på skogsägarens beställning är målet att länka samman tryggandet av den biologiska mångfalden i skogarna med vården av skogen och det övriga skogsbruket.

I naturvårdsplanen presenteras de objekt i fastigheten som uppfyller de naturvårdsbiologiska kriterierna. Förutom sedvanliga förslag på skogsvård och avverkning i ekonomiskogar innehåller planen förslag på naturvårdsarbete. De i METSO föreslagna åtgärderna för att säkerställa skogarnas mångfald förutsätter alltid att objekten identifieras i terrängen och att de åtgärder som behövs definieras från fall till fall.

Statsrådet förutsätter att

jord- och skogsbruksministeriet utvecklar en modell för planeringen av naturvården i enskilda fastigheter och incitament för en allt mer omfattande tillämpning av naturvårdsplaner.

4.2 Naturvärdesstöd i ekonomiskogar

Målet med de metoder som finansieras med stöd av lagen om finansiering av ett hållbart skogsbruk (1094/1996) är att trygga områden som till sin karaktär är små, objekt som kräver naturvårdande skötsel samt de naturvärden som ska bevaras vid sidan av skogsbruksåtgärderna. Metoderna kan tillämpas i såväl skogar som ägs av privatpersoner som samfällda skogar. Skogsägaren får full ersättning för de kostnader som åtgärden medför och för förlorad inkomst. Objektet blir alltid kvar i skogsägarens ägo. Finansiering i enlighet med lagen om finansiering av ett hållbart skogsbruk omfattar avtal om naturvärden och naturvårdsprojekt.

Miljöstöd och naturvärdesstöd

Med det miljöstöd för skogsbruket som ingår i lagen om finansiering av ett hållbart skogsbruk får skogsägarna ersättning för extra kostnader eller förluster som är större än ringa och som uppkommit i anslutning till bevarandet av skogens biologiska mångfald eller en särskild livsmiljö eller till annan naturvårdande skötsel. Miljöstödet är avsett främst för bevarandet av särdragen i särskilt viktiga livsmiljöer som avses i 10 § i skogslagen. Inom ramen för de anslag som står till förfogande kan miljöstöd även användas för andra objekt. Miljöstödsobjekten faller utanför det normala ekonomiskogsbruket men arbete med naturvårdande skötsel kan dock utföras i dem. När avtalsperioden går ut fortsätter användningen av området på det sätt skogsägaren önskar.

Handeln med naturvärden, som var ett av METSOs försöksprojekt, motsvarar till sina principer det miljöstöd som anges i lagen om finansiering av ett hållbart skogsbruk, men föremålen för handeln med naturvärden bestämdes utifrån naturvetenskapliga urvalskriterier, och var därför mer omfattande till sin karaktär. Försöksprojektet visade att skogsägarna var villiga att trygga den biologiska mångfalden i skogarna på ett mer mångsidigt sätt än vad bestämmelserna i finansieringslagen ger utrymme för. Målet ska vara att genom anslag möjliggöra en naturvärdesstöd som förvaltningsmässigt är så enkel som möjligt.

Ett tidsbundet avtal mellan skogsägaren och staten, där skogsägaren i större omfattning än vad lagen kräver förbinder sig att upprätthålla eller öka naturvärden i en skog som uppfyller de naturvetenskapliga urvalskriterierna, och får ersättning för detta, utgör en linje utifrån vilken miljöstöd i enlighet med finansieringslagen (544/2007) kan ändras så att de motsvarar de erfarenheter som fåtts från försöksprojekt.

Naturvårdsprojekt

Naturvårdsprojekt kan genomföras även som ett samarbete mellan flera fastigheter. En större helhet ger bättre möjligheter att planera och göra naturvårds- och iståndsättningsarbeten i naturvårdsmässigt värdefulla livsmiljöer som sträcker sig ut över flera fastigheter, t.ex. skapa kontinuitet av död ved eller brända områden, betydande projekt för att iståndsätta ekonomiskogar för rekreationsändamål och arbeten som syftar till att förbättra livsmiljöerna för vilt.

När ett naturvårdsprojekt som berör flera fastigheter genomförs, förutsätter detta samarbete från skogsägarnas sida. Projektstarten kräver planering där man förutom värnandet om naturvärdena även beaktar den skogsekonomiska användningen. Detta kan återigen skapa förutsättningar för gemensamma skogsbruksarbeten och arbeten med naturvårdande skötsel i projektområdet.

Statsrådet ställer som mål att

objekt som tryggar den biologiska mångfalden i privatskogar ska ökas med 82 000−173 000 hektar fram till år 2016. Objekten ska inkludera 400-800 st. naturvårdsprojekt.

jord- och skogsbruksministeriet under 2008 utreder behovet att göra ändringar i lagen om finansiering av ett hållbar skogsbruk till följd av METSO samt möjligheterna att ersätta kostnaderna av ovannämnda åtgärder även i andra skogar än i privatägda skogar.

4.3 Behov av ändringar i skogslagstiftningen

Enligt lagen om bekämpning av insekt- och svampskador i skog (263/1991) ska skadade barrträd avlägsnas från skogen då det finns så mycket av dem att detta kan leda till att insekter som orsakar skogsskador sprider sig. Då mer än 10 % av stammarna i ett trädbestånd är skadade, eller om det i skogen finns en eller flera grupper med minst 20 skadade barrträd, skall dessa träd tas bort ur skogen, eller också ska andra nödvändiga åtgärder vidtas för att hindra att insekter som orsakar skogsskador sprider sig. Döende ved är dock ett viktigt strukturellt drag i skogens biologiska mångfald och döda träd bör sparas särskilt i livsmiljöer som definieras som särskilt viktiga i skogslagen.

Att identifiera och avgränsa särskilt viktiga livsmiljöer enligt skogslagen är problematiskt. Dessa s.k. skogslagsobjekt kan på grund av deras rikliga antal inte märkas ut på ett lagstadgat sätt i ter-

rängen, som man gör vid naturtyper som skyddats enligt naturvårdslagen. Att objekten identifieras och avgränsas är dock en förutsättning för att deras säregenskaper ska bevaras när man vidtar skogsbruksåtgärder. Detta kräver också en smidig informationsgång mellan skogsägarna och de som utför skogsvårds- och avverkningsarbeten, särskilt när arbete utförs vintertid. Mindre lundområden, källområden samt bäckar och rännilar och deras omedelbara närmiljöer har varit de mest problematiska objekten när det gäller bevarandet av särdragen i livsmiljön.

Statsrådet förutsätter att

jord- och skogsbruksministeriet justerar lagstiftningen som gäller bekämpningen av insekt- och svampskador i skog när det gäller tröskelvärdena för avlägsnande av skadade barrträd.

jord- och skogsbruksministeriet förtydligar relationen mellan lagen om bekämpning av insekt- och svampskador i skog respektive skogslagen i syfte att trygga den biologiska mångfalden i skogarna dock med utgångspunkt i att de åtgärder som syftar till att öka mängden död ved ska planeras och genomföras så att skogarnas hälsa inte äventyras.

jord- och skogsbruksministeriet vidtar fortsatta åtgärder för att förenhetliga tolkningarna av särskilt viktiga livsmiljöer i olika delar av landet.

5 Samarbetsnätverk

I de samarbetsnätverk som bygger på samarbetet mellan skogsägare sammankopplas skyddet och vården av skogarna med skogarnas användning. Målet med samarbetsnätverken är att skogsägarna aktivt ska utveckla mångfalden i skogar som angränsar till varandra och den näringsverksamhet som ansluter till utnyttjandet av denna mångfald. Ett samarbetsnätverk kan samtidigt främja företagsverksamheten och rekreationsbruket i anknytning till skogsmångfalden. Ett samarbetsnätverk kan också utgöra en del av byverksamhet.

Ett samarbetsnätverk behöver inte bestå av skogar som angränsar till varandra och förutsätter inte heller ett enhetligt avgränsat område, utan skogsägare som är särskilt intresserade av att på frivillig väg värna om skogarnas mångfald kan medverka i nätverket. Ett nätverk ställer inga som helst krav på medlemmarna och inte heller några begränsningar gällande de skogsägare som inte går med i nätverket.

När det gäller att trygga mångfalden i skogarna finns de bästa förutsättningarna för samarbetsnätverk i närheten av befintliga skyddsområden eller andra viktiga art- eller livsmiljökoncentrationer. Nätverkens främsta ekologiska mål är att skapa vidsträckta och sammanlänkade områden som tryggar mångfalden. Sådana områden är viktiga t.ex. för upprätthållandet av den regionala kontinuiteten i brandskadade områden och död ved. Förutom privatskogar har även alla andra som äger skog i området möjlighet att medverka i ett samarbetsnätverk.

Innovativa lösningar i anslutning till samarbetsnätverken skapar goda möjligheter att dra fördel av finansiering från EU när det gäller att utveckla verksamheten och starta och upprätthålla nya arbetsformer.

Statsrådet förutsätter att

miljöministeriet och jord- och skogsbruksministeriet skapar förutsättningar för samarbetsnätverken för tryggandet av den biologiska mångfalden.

6 Organisering av handeln med naturvärden och samarbete

En framgångsrik handel med naturvärden förutsätter ett intensivt samarbete mellan de regionala miljöcentralerna och skogscentralerna. Miljöcentralerna och skogscentralerna utarbetar varje år en gemensam anbudsförfrågan om naturvärdena utifrån de naturvetenskapliga urvalskriterierna. Anbudsförfrågan som fördelats med utgångspunkt i de regionala tyngdpunkterna kan riktas till alla skogsägare i ett område där en viss typ av livsmiljö eller ett visst strukturellt drag förekommer, i närheten av de befintliga skyddsområdena eller i ett område som ingår i ett samarbetsnätverk.

Skyddsåtgärderna baserar sig på markägarens initiativ. Innan anbudsförfrågan bör markägarna informeras om syfte med METSO och de naturvårdsändamål som eftersträvas. Från statens sida är det möjligt att även försöka få anbud gällande vissa naturtyper regionmässigt med hjälp av effektiv marknadsföring.

Vid mottagandet av anbuden ingår att basuppgifterna över områdena har kartlagts. Markägarna har också möjlighet att framställa sin egen uppfattning om ersättning eller köpesumma. Goda och omfattande basuppgifter främjar ärendets behandling ur statens synvinkel.

Anbundsbehandlingen förutsätter besök på området. Områdets naturvetenskapliga urvalskriterier kartläggs och ifall området har betydelse för naturskyddet, bedöms områdets trädbestånd för beräkning av köpesumman eller ersättningen. Då en beräkning har gjorts förhandlar man med markägaren om områdets skyddsåtgärder, avgränsningar och ersättningens nivå. Ifall man vid förhandlingarna kommer till samförstånd kan man gå vidare i behandlingen av köpet eller göra ett beslut om inrättandet av ett privat skyddsområde eller avtal om tidsbegränsad fridlysning av området.

Vid genomförandet av METSO är kontakten till markägarna särskilt viktig. Skogsvårdsföreningarna som hjälper markägarna i stor utsträckning i skötseln av skogarna och i skogbruket har fasta kontakter till skogsägarna. Miljöministeriet och jord- och skogsbruksministeriet styr de regionala miljöcentralernas och skogscentralernas arbete så att också skogsvårdsföreningarnas tjänster används effektivt. Samarbete med skogsvårdsföreningarna kan göras avtalsmässigt. Utbildningen av skogsvårdsföreningarnas personal kunde göras hösten 2008 och handlingsmodeller kan stegvis tas i bruk år 2009.

Miljö- och skogsmyndigheternas system för geografisk information kan, inom ramen för bestämmelserna i personuppgiftslagen, utnyttjas vid fastställandet av de regionala tyngdpunkterna och inriktningen av anbudsförfrågan.

Statsrådet förutsätter att

de regionala miljöcentralerna och skogscentralerna tillämpar handel med naturvärden i samarbete med intressentgrupper och med utgångspunkt i naturvetenskapliga urvalskriterier och regionala tyngdpunkter under perioden 2008−2016.

7 Naturvårdande skötsel i statens ekonomiskogar

I statens skogar styrs den naturvårdande skötseln enligt principerna för områdesekologisk planering och i enlighet med Forststyrelsens miljöguide. Den ökade kunskapen om arterna och livsmiljöer i skogarna har lyft fram nya åtgärder och sådana åtgärder som kan förbättras i syfte att främja naturvården i ekonomiskogarna. I statens ekonomiskogar genomförs särskilda avverkningar (huggning

av små öppningar, plockhuggning och avverkning av naturvårdsträd) i områden med begränsat skogsbruk, samt hyggesbränningar i anslutning till naturvårdande skötsel. Naturvårdsträd lämnas kvar vi avverkning som skyddszoner i miljöer med skog i skyddsområden och koncentrationer av naturobjekt. Därtill utförs naturvårdande skötsel av livsmiljöer på våtmarker, utreds skyddstillståndet i grankärr, rikkärr och sumpmark med trädbestånd och görs förslag till åtgärder som förbättrar tillståndet, samt fortsätts arbetet med att kartlägga solexponerade livsmiljöer, planera de naturvårdande skötselåtgärderna och verkställa dessa i samarbete med andra aktörer.

Statsrådet förutsätter att

Forststyrelsens enhet Skogsbruk vidtar åtgärder som främjar den biologiska mångfalden i statens ekonomiskogar i samarbete med Forststyrelsens enhet Naturtjänster under åren 2009–2016. Forststyrelsen gör i samband med naturresursplaneringen skogsvårdsplaner som betonar i enlighet med målen för mångfalden på områden vikten av att naturskyddsnätverkets koherens och sammankoppling enligt riktlinjerna i Forststyrelsens miljöguide.

8 Tryggande av mångfalden i kommunernas rekreationsskogar och statens strövområden

Nästan alla kommuner äger skog. Drygt en tredjedel av dessa skogar är rekreations- och friluftsskogar. En enkät som KommunMETSO-arbetsgruppen genomförde under METSO-försöksskedet visade att en tredjedel av kommunerna är beredd att öka andelen rekreations- och friluftsskogar under de närmaste åren.

De som ansvarar för skötseln av kommunernas rekreations- och friluftsskogar kan bredda sin kompetens avsevärt när det gäller möjligheterna att öka mångfalden. De erfarenheter som METSO-försöksskedet gav och de naturvetenskapliga urvalskriterierna för METSO-handlingsplanen ger värdefull bakgrundsinformation för planeringen av kommunskogarnas rekreations- och friluftsbruk.

De statliga strövområdena har en betydande allmän betydelse för friluftslivet. Strövområdena kan också fungera som stödområden för naturskyddsområden, såvitt deras grundläggande ändamål inte äventyras. I nya planer för skötseln och användningen av områdena framhävs främjandet av skogarnas och torvmarkernas naturliga tillstånd samt skötseln av lundarna.

Statsrådet förutsätter att

miljöministeriet utvärderar de åtgärdsförslag gällande kommunskogarna som arbetsgruppen KommunMETSO lade fram under METSOs försöksskede och utreder möjligheterna att finansiera dem som ett samarbete mellan miljöministeriet och Finlands Kommunförbund under åren 2008–2010.

Forststyrelsen, utifrån de naturvårdsbiologiska kriterierna för METSO, kompletterar naturinventeringarna på de statliga strövområden som ligger i METSO-området och utarbetar nya planer för skötseln och användningen av områdena för åren 2008–2010.

9 Rådgivning till skogsägare och utbildning av skogsfackmän

Man har konstaterat att den rådgivning som riktar sig till skogsägare har ökat skogsägarnas kunskaper både om virkesproduktionen och om skogarnas mångfaldsvärden. Ökade kunskaper om mångfalden i skogarna bäddar för att skogsägarna ska bjuda ut mer naturvärden i sina skogar för bevarandet av den biologiska mångfalden.

Den rådgivning som gäller mångfalden ska vara en balanserad del av den rådgivning som gäller den skogsekonomiska verksamheten och av skogsbruksplaneringen. Rådgivningens effektivitet kan förbättras genom att man i rådgivningen till skogsägarna lägger fram de ekologiska motiveringarna till de åtgärder som syftar till att främja mångfalden. I rådgivningen bör även inkluderas en uppskattning av de kostnader som tryggandet av mångfalden medför samt om eventuella skaderisker. Skogscentralerna, skogsvårdsföreningarna och virkesuppköparna har en central betydelse i den personliga rådgivningen till skogsägarna i frågor som gäller skogens biologiska mångfald.

Målet med det nationella skogsprogrammet är att öka marknadsavverkningen i Finland från dagens nivå till 10–15 miljoner kubikmeter per år. Man strävar efter att öka avverkningen framför allt i privata skogar, och därför är det särskilt viktigt att avverkningen och skyddet inriktas rätt. Marknadsföringen av METSO-metoderna ska göras till en balanserad del av all skogsbruks rådgivning som riktar sig till skogsägarna. På det sättet stöder de verkställandet av METSO och säkerställer att skogsägarna får tillräckligt med information.

De som arbetar i skogs- och miljöorganisationer och därmed samarbetar med skogsägarna bör vara insatta i de åtgärder som främjar skogens biologiska mångfald och de ekologiska motiveringarna till dessa åtgärder. Den växande kunskapen om de ekologiska verkningarna av olika åtgärder förutsätter att utbildningsprogrammen ständigt hålls aktuella. En brist i naturvårdsforskningen är att ekonomiska och även sociala omständigheter inte behandlas i någon större utsträckning i utbildningen. Särskilt forskningen av de ekonomiska verkningarna av åtgärder som tryggar den biologiska mångfalden i skogarna och den relaterade utbildningen är tillsvidare bristfälliga.

Statsrådet förutsätter att

jord- och skogsbruksministeriet utvecklar innehållet i och inriktningen av rådgivningen till skogsägarna om skogarnas biologiska mångfald för att den ska ge ett bättre stöd för verkställandet av METSO, och beaktar särskilt att olika typer av skogsägare har olika utgångslägen och att sätten och möjligheterna att nå ut till dem varierar. Samtidigt ska åtgärder för att göra METSO-metoderna mer kända kopplas till all skogsrådgivning.

jord- och skogsbruksministeriet och miljöministeriet ordnar utbildning i METSO-handlingsplanens metoder och naturvetenskapliga urvalskriterier för personer som verkställer planen och ger skogsfackmännen kompletterande utbildning i skogarnas biologiska mångfald.

10 Verkställande av kommunikationen

Målet med kommunikationen är att göra metoderna i METSO och kriterierna vid val av objekt kända i hela landet samt informera om hur METSO fortskrider. Målet är också ”att ge METSO ett ansikte” genom att göra de aktörer och personer som deltar i arbetet kända. Dessutom ska man informera om åtgärdernas ekologiska, sociala och ekonomiska grunder och verkningar både i Finland och utomlands.

Handlingsplanen METSO görs känd genom att man ger den en profil som är lätt att känna igen. Planens första fas stöds med en omfattande informationskampanj, i vilken olika medier används på ett mångsidigt sätt. För att stöda de lokala aktörerna tar man fram ett gemensamt informations- och kampanjmaterial, som kan kompletteras flexibelt med lokalt innehåll. Förutom servicen till de lokala aktörerna är målet att uppnå kostnadseffektivitet. METSO-planens webbsidor förnyas och ut-

vecklas till ett redskap som är mera interaktivt än det nuvarande och som också möjliggör elektronisk ärendehantering och som hjälper de lokala aktörerna. Även intressentgruppernas medier behövs för att göra planen känd.

Statsrådet förutsätter att

miljöministeriet och jord- och skogsbruksministeriet i samarbete utarbetar informationsmaterialet om METSO och informationens innehåll. I planeringen och genomförandet av kommunikationen utnyttjar de intressentgruppernas sakkunskap.

11 Förbättring av kunskapsunderlaget

Forsknings- och utredningsbehovet i handlingsplanen METSO kan grovt indelas i två huvudgrupper: (1) forskning som producerar basuppgifter som är nödvändiga med tanke på målen i METSO samt (2) forskning i anknytning till uppföljningen av åtgärderna i METSO och utveckling av planen samt utvärdering av dess verkningar.

Under pilotskedet av METSO genomfördes framförallt i forskningsprogrammen MOSSE och PUTTE forskning som gav nödvändiga basuppgifter. Forskningsprogrammen samt uppföljningsprojekten i anknytning till dem har betydligt förbättrat förutsättningarna att planera och rikta in åtgärderna i METSO. Resultaten i programmen utgjorde ett centralt kunskapsunderlag vid utvärderingen av vilken effekt pilotprojektet inom METSO hade. Det finns dock fortfarande behov av en allmän förbättring av kunskapsunderlaget.

Ekologiskt fokuserade allmänna forskningsteman är:
- Fortsättning på PUTTE (Puutteellisesti tunnettujen ja uhanalaisten metsälajien tutkimusohjelman; Forskningsprogrammet för bristfälligt kända och hotade skogsarter)
- undersökning av de hotade skogsarternas och artgruppernas krav på livsmiljö samt deras spridningsförmåga och granskning av behovet av att skydda naturtyperna
- förbättring av kunskapsunderlaget i fråga om förekomsten av hotade naturtyper och behovet av skydd av dem
- de ekologiska, ekonomiska och sociala effekterna av avverkning som efterliknar naturlig störningsdynamik
- utredning av vilken effekt åtgärderna vid naturvårdande skötsel har i ekonomiskogar
- förberedelse för klimatförändringens inverkan på skogen samt återspeglingen på skogarnas biologiska mångfald av åtgärderna för att bekämpa klimatförändringen
- effekterna av de olika naturvårdsåtgärderna på utsläppen av växthusgaser och på kolbalansen.

Samhällsvetenskapligt fokuserade allmänna forskningsteman är:
- den ekologiska och ekonomiska effektiviteten hos metodkombinationerna för att skydda den biologiska mångfalden
- inverkan på förutsättningarna för att skydda den biologiska mångfalden av åtgärderna för bekämpning av klimatförändringen och de övriga politiska riktlinjerna och åtgärderna som inverkar på virkeshandeln
- innovativa sätt att sammanjämka målen inom skogsbruket, inom skyddet av den biologiska mångfalden och inom det övriga nyttjandet av skogarna
- olika strukturer och förfaranden vid tillämpning av metoderna att skydda den biologiska mångfalden

- incitament som stöder skyddet av den biologiska mångfalden
- inverkan av de olika styrmetoderna inom olika sektorer på skyddet av skogarnas biologiska mångfald.

Statens sektorsforskning förnyas genom att man år 2008 tar i bruk en verksamhetsmodell för ministeriernas gemensamma sektorsforskning. En del av forskningsbehoven i METSO är sådana att de eventuellt kan beaktas när man planerar sektorsforskningens helheter av forskningsprogram.

Statsrådet förutsätter att

miljöministeriet och jord- och skogsbruksministeriet fortsätter den forskning som stöder verkställandet och utvärderingen av METSO.

12 Utveckling av uppföljningen av tillståndet hos skogens mångfald, datasystemen och statistikföringen

Utvärderingen av vilken effekt åtgärderna i METSO haft förutsätter uppföljning av den biologiska mångfalden i skogarna. Med hjälp av uppföljning av organismarterna och naturtyperna är det möjligt att visa vilken effekt METSO haft på naturen i skogarna. För att kunna ställa kostnaderna i relation till effekten krävs åter att man för noggrann statistik över åtgärderna och de resurser som används för dem.

På basis av uppföljningen och statistikföringen kan man precisera, utveckla och vid behov ändra allokeringen av åtgärderna i METSO. Utvecklingen av uppföljningen av skogarnas biologiska mångfald tjänar också många nationella och internationella kunskapsbehov, bl.a. den rapportering som krävs enligt EU:s fågel- och habitatdirektiv samt konventionen om den biologiska mångfalden.

Över tillståndet hos den biologiska mångfalden i Finlands skogar uppkommer det mycket användbar information i samband med det stora antal uppföljningsprojekt som redan länge pågått. Uppföljningen av skogarnas biologiska mångfald och den relaterade rapporteringen kräver därför inga betydande nya projekt. Behovet av tilläggsresurser gäller utvecklandet och stödjandet av de nuvarande uppföljningarna så att kontinuiteten garanteras och resultaten kan utnyttjas bättre. Det viktigaste är att rikta in resurserna på att samla in, bearbeta och rapportera den information som produceras på olika håll samt på att förbättra datasystemen.

Utvärderingen av hur restaureringen och skötseln av skogarna har genomförts och vilka konsekvenserna dessa åtgärder har haft kräver också standardiserade uppföljningsmetoder och geografiskt täckande uppföljningsnätverk. Med hjälp av kostnadsuppföljning kan man åter utreda hur kostnadseffektiv verksamheten är och hur kostnadseffektivt ett visst mål kan nås.

Olika slags uppgifter om naturens biologiska mångfald finns spridda i de olika aktörernas datasystem. Att förbättra tillgängligheten av centralt datamaterial är viktigt med tanke på uppföljningen i METSO. Målet med att ordna datamaterialen om den biologiska mångfalden är att de ska vara lätt tillgängliga oberoende av i vilket datasystem de finns och vilken instans som har samlat in dem. Vid utvecklandet av datasystemen bör man beakta datasekretessfrågorna. Utvecklingsbehovet gäller datasystem både för skyddsområden och för ekonomiskogar. Datasystemen ska utvecklas så att de aktörer som utför praktiskt arbete har tillgång till för dem viktig information om avgränsningar i fråga om avtalen och åtgärderna.

Arbetsgruppen med uppgift att förenhetliga klassificeringen av och statistikföringen över skogsskyddet lade grunden för klassificeringen av skogarnas skyddade arealer och för statistikföringen i Finland. Skogsforskningsinstitutet fick i uppgift att planera systemet för statistikföringen och insamlingen av de årliga uppgifterna. Den information som saknas i den nuvarande statistiken över skyddet och som är viktigast arealmässigt sett gäller kommunernas rekreations- och friluftsskogar. I framtiden borde man samla in uppgifterna om skyddet kommunvis så att man också skulle kunna ta fram statistik med precisare områdesindelning. Uppgifterna om skogarnas skyddsarealer borde i framtiden publiceras i en sådan form att de är internationellt jämförbara.

Statsrådet förutsätter att

miljöministeriet och jord- och skogsbruksministeriet avsätter resurser på insamling, bearbetning och rapportering av uppföljningsdata samt förbättrar kompatibiliteten hos datasystemen över den biologiska mångfalden och tillförsäkrar information om METSO-objekten.

miljöministeriet förbättrar informationshanteringen av data om arter och naturtyper i naturskyddsområdena som en del av naturskyddsförvaltningens produktivitetsprogram.

Forststyrelsen följer upp de ekologiska och ekonomiska verkningarna av restaturering och naturvårdande skötsel i naturskyddsområdena.

Skogsforskningsinstitutet utvecklar statistikföringen över skyddsarealerna i skogarna särskilt i fråga om kommunernas skogar, den kommunvisa statistikföringen och den internationella jämförbarheten.

13 Kartläggning av naturtyper och arter

Data om naturtyper och arter behövs när man ska skydda och använda naturskyddsområden. Dessutom behövs basinformation för bedömning av om nätverket av skyddsområden är tillräckligt täckande, av tillräckligt hög kvalitet och tillräckligt representativt samt för bedömning av läget i enskilda områden. Vid uppföljning av klimatförändringen och anpassningen till den är det också viktigt att ha uppdaterad basinformation om skyddsområdena.

För arternas del ska man inrikta insamlingen av basinformation på att undersöka nuläget för de arter som är hotade och som med avseende på habitatdirektivet, fågeldirektivet och övrigt skydd är betydande samt på att söka de kärnområden som är viktiga för dem. Det som är mest brådskande är att få uppdaterade uppgifter om var arter som behöver skyddas finns, och särskilt om de arter som behöver skyddsåtgärder.

Insamlingen av information om naturtyper är mest brådskande på nya skyddsområden som hittills inte inventerats samt på områden som det finns bristfälliga data om i fråga om naturtyperna. Dessutom ska det utredas vilka objekt bland de marker som överförs från Skogsforskningsinstitutet till Forststyrelsen som är betydande med avseende på den biologiska mångfalden och som är lämpliga att ta med i handlingsplanen.

För att få grunder för utvärderingen av METSO-planens effekt skulle det också behövas mer information om arterna i ekonomiskogarna. Mer ingående och heltäckande information om de hotade och krävande arterna är till nytta vid sammanjämkningen av skyddet av arterna, skogsbruket och övrig användning av skogen. Information om arterna är av vikt också när man bevarar och utökar

viktiga strukturella drag och ökar deras antal. Utgångspunkten är att inventeringen av arter ska ske i gott samarbete med skogsägarna.

Statsrådet förutsätter att

Forststyrelsen slutför inventeringarna av naturtyperna i de naturskyddsområden som omfattas av METSO, utvidgar och fortsätter nuvarande inventeringar av arter inom naturskyddsområdena samt utreder möjligheterna att utföra inventeringar också i ekonomiskogar.

Forststyrelsen utför en områdesekologisk granskning och inventering av naturvärdena på de marker som den övertar av Skogsforskningsinstitutet. Arbetet inleds år 2008.

Forststyrelsen samlar in basinformation om de nya områden som kommer att omfattas av METSO-handlingsplanen.

Finlands miljöcentral upprätthåller och uppdaterar databasen över förekomsterna av hotade arter samt för informationsutbytet som en del av myndighetssamarbetet.

14 Uppföljning och utvärdering av verkställandet av handlingsplanen METSO

Uppföljning och utvärdering av handlingsplanen behövs för att utveckla åtgärderna i planen och vid behov omfördela resurserna. Målet med uppföljningen är att årligen sammanställa en sammanfattning av hur åtgärderna inom METSO har genomförts. Genom att utnyttja de erfarenheter och forskningsresultat som erhållits görs mellanutvärderingar 2010 och 2013 samt en slutvärdering år 2016 över genomförandet av planen och dess ekologiska, ekonomiska och sociala verkningar.

Statsrådet förutsätter att

miljöministeriet tillsätter en uppföljningsgrupp på bred bas med uppgift att stöda uppföljningen av METSO.

miljöministeriet och jord- och skogsbruksministeriet utvärderar METSOs verkningar åren 2010, 2013 och 2016.